

Ärende: VN/35729/2023

Begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av socialvårdslagen och till lagar som har samband med den

Taustatiedot lausunnonantajalta

Jag företräder

En facklig organisation eller en intressebevakare

Lausunnonantajan lausunto

1 Kan propositionen understödvas som helhet?

Delvis ja

Motivera kortfattat varför propositionen kan understödvas eller inte?

UTLÅTANDE OM REVIDERINGEN AV SOCIALVÅRDSLAGSTIFTNINGEN

Som riksomfattande aktör för psykisk hälsa på svenska i Finland, med särskilt fokus på dubbelminoriteten svenskspråkiga personer med psykisk ohälsa och deras närstående, vill Psykosociala förbundet lyfta fram följande synpunkter gällande revideringen av socialvårdslagstiftningen.

Vi vill betona vikten av att hela familjen beaktas i servicehelheterna. Individens situation påverkar ofta hela familjen, och stödinsatser bör därför planeras och genomföras ur ett familje(nätverks)perspektiv. Vi vill lyfta fram hur viktigt det är att personer med erfarenhet av psykisk ohälsa har tillgång till lågröskelstöd i vardagen, särskilt när funktionsförmågan varierar. Stödinsatser behöver vara tillgängliga också under perioder då orken är låg, och omfatta konkret hjälp i vardagen, såsom struktur i dagliga rutiner, stöd i myndighetskontakter och stöd i att hantera praktiska livssituationer.

Vi vill också betona vikten av att återhämtning får ske stegvis och individuellt, och att människor ges reella möjligheter att i egen takt närma sig arbets- och studieliv. Vi vill vidare lyfta fram betydelsen av kamratstöd och rehabiliterande gruppverksamhet inom tredje sektorn, på det egna modersmålet. Sådant stöd kan vara avgörande för återhämtning, särskilt i situationer där ensamhet, isolering eller förlorat socialt nätverk är en del av problematiken. Människor med psykisk ohälsa utgör inte en homogen grupp. Stödinsatser behöver kunna anpassas till mycket varierande funktionsförmåga, livssituationer och individuella mål. För personer med psykisk ohälsa kan behovsbedömning ofta förutsätta flera kontakter och tid för att bygga upp förtroende.

Revideringen av socialvårdslagstiftningen bör bedömas utifrån dess faktiska konsekvenser för socialvårdens förmåga att säkerställa kontinuitet, rättssäkerhet och jämlik tillgång till stöd. Socialvården fungerar inte isolerat, utan är beroende av ett fungerande samspel mellan social- och hälsovård, kommunala strukturer och tredje sektorn. När dessa samband försvagas ökar risken för att stödinsatser blir fragmenterade och ojämnt fördelade.

En central strukturell risk i förslaget är att ökad flexibilitet och minskad detaljreglering kan leda till större variation i tillämpningen mellan välfärdsområden. Detta innebär inte bara skillnader i serviceutbud, utan även i hur människors rättigheter faktiskt förverkligas. När rättsliga skyldigheter blir mer tolkningsbara flyttas tyngdpunkten från rättighetsbaserad service till organisatoriska prioriteringar, vilket försvagar rättssäkerheten i praktiken.

Vi vill också lyfta fram betydelsen av kvalitetsuppföljning och transparens hos serviceproducenterna. Systematisk uppföljning av kvalitet, tillgänglighet och faktisk tillgång till service är en central del av rättssäkerheten i socialvården. Utan tydlig transparens i hur tjänster produceras och hur beslut verkställs försvagas möjligheten att i tid identifiera ojämlighet och brister. Detta riskerar i sin tur att leda till att regionala skillnader i service inte synliggörs eller korrigeras, vilket påverkar likvärdigheten i systemet som helhet.

Allt detta sker i en kontext där sociala riskfaktorer såsom fattigdom, arbetslöshet, psykisk ohälsa och ensamhet redan har ökat. Dessa faktorer påverkar direkt människors funktionsförmåga och deras behov av långvarigt och samordnat stöd. Konsekvenser bör därför analyseras inte enbart på systemnivå, utan även i relation till ackumulerade sociala risker och deras långsiktiga påverkan på servicebehov.

Särskilt kritiskt är att förändringar som påverkar processernas tydlighet, från kontakt och behovsbedömning till beslut, riskerar att försvaga människors faktiska möjlighet att förstå och delta i sin egen process. När dessa steg blir otydliga minskar också möjligheten till effektiv rättslig prövning, vilket är en grundläggande del av rättssäkerheten i socialvården. Ur ett individperspektiv är det därför avgörande att dokumentation inte enbart ses som administrativt stöd, utan som en rättssäkerhetsstruktur. Tillgång till beslut, planer och överenskommelser i begriplig och tillgänglig form är en förutsättning för delaktighet, självbestämmande och kontinuitet i stödet.

Långvariga stödprocesser riskerar även att ersättas av mer kortsiktiga och fragmenterade insatser. Evidens från socialt arbete visar att kontinuitet i relationer och insatser är en avgörande faktor för återhämtning och funktionsförmåga. Avbrott i dessa processer riskerar därför att öka behovet av tyngre och mer kostsamma insatser på sikt.

Tredje sektorn utgör i detta sammanhang en central funktion i systemets förebyggande och kompletterande struktur och behövs särskilt för lågtröskelkamratstöd och erfarenhetsbaserad verksamhet. Detta stärker systemets resiliens, det vill säga dess förmåga att upprätthålla kontinuitet, tillgänglighet och stöd även vid ökade behov och förändrade förutsättningar.

Slutligen är tillräcklig kompetens, hållbar arbetsbelastning och etisk bärkraft hos personalen en förutsättning för att revideringens mål ska kunna uppnås. Försvagade resurser i kombination med ökade krav innebär en risk för kvalitetsförsämring som direkt påverkar människors rättigheter och tjänsternas kontinuitet.

Sammanfattningsvis anser vi att revideringen av socialvårdslagstiftningen inte enbart kan bedömas utifrån intentioner om effektivisering och flexibilitet, utan måste granskas utifrån dess faktiska konsekvenser för rättssäkerhet, kontinuitet och jämlik tillgång till stöd. Ett hållbart socialvårdssystem förutsätter att dessa dimensioner stärks samtidigt, inte att de ställs mot varandra.

2 Överensstämmer förslagen med propositionens målsättning?

-

Motivera kortfattat?

-

3 Kommentarer om 1 kap.: Kan den föreslagna paragrafen om klienter som behöver särskilt stöd (5 a §) understöd?

-

Motivera kortfattat?

-

4 Kommentarer om 2 kap.: Kan den föreslagna paragrafen om främjande av välfärd (10 a §) understöd?

-

Motivera kortfattat?

-

5 Kommentarer om 3 kap. – socialt arbete och social handledning: Är förslagen tydliga och möjliga att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

6 Kommentarer om 3 kap. – service för barnfamiljer: Är det förslag som gäller ny service för barnfamiljer och det ekonomiska stöd som ingår i den tydligt och möjligt att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

7 Kommentarer om 3 kap.: Är det förslag som gäller nytt stöd för funktionsförmågan och delaktigheten hos personer i arbetsför ålder tydligt och möjligt att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

8 Övriga kommentarer om 3 kap.?

-

9 Kommentarer om de första stegen i tillhandahållandet av socialvård: rådgivning och handledning, inledande av ärenden och klientrelation i socialvården, kontakt med socialvården och bedömning av stödbehovet (2 och 4 kap.) – Är förslagen tydliga och möjliga att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

10 Kommentarer om 4 kap. – klientplan och egen kontaktperson: Är förslagen tydliga och möjliga att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

11 Kommentarer om 4 kap. – klientdimensioneringen för socialarbetare som arbetar med barn som behöver särskilt stöd: Är förslaget tydligt och möjligt att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

12 Övriga kommentarer om 4 kap.?

-

13 Kommentarer om 5 kap. – socialarbetares särskilda uppgifter: Är förslaget tydligt och möjligt att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

14 Kommentarer om 5 kap. – tjänsteinnehavare som ansvarar för socialvården: Är förslaget tydligt och möjligt att genomföra? Motivera kortfattat.

-

Motivera kortfattat?

-

15 Kommentarer om antecknandet av klientuppgifter inom socialvården: Är förslaget tydligt och möjligt att genomföra?

-

Motivera kortfattat?

-

16 Kommentarer om de ändringar som föreslås i klientavgifterna?

-

17 Kommentarer om de övriga förslagen till lagändringar?

-

18 Ger propositionsutkastet en tillräcklig och korrekt bild av lagförslagets ekonomiska konsekvenser?

-

Motivera kortfattat?

-

19 Ger propositionsutkastet en tillräcklig och korrekt bild av lagförslagets övriga konsekvenser och samverkande konsekvenser?

-

Motivera kortfattat?

-

Nummelin Petra
Psykosociala förbundet rf